

Svensk Vindenergis synpunkter på Länsstyrelserna i Kalmar och Gotland läns förslag till bevarandeplan för Natura 2000-området Hoburgs bank och Midsjöbankarna

Svensk Vindenergi tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Länsstyrelserna i Kalmar och Gotland läns förslag till bevarandeplan för Natura 2000-området Hoburgs bank och Midsjöbankarna.

Övergripande synpunkter

Världen står inför flera utmaningar som hänger ihop och måste hanteras samtidigt: det handlar dels om att bevara den biologiska mångfalden och hindra utrotandet av arter, dels om att motverka klimatförändringarna ([Naturvårdsverket](#)). Uppvärmningen av land och hav ger klimatfrågan en särställning, och möjligheten att kunna genomföra en klimatomställning i tid kommer att vara helt avgörande för bevarandet av arter, unika livsmiljöer och hela ekosystem.

Senast år 2045 ska Sverige reducera utsläppen till netto-noll och senast år 2040 ska all elproduktion i Sverige vara 100 procent förnybar, enligt nationella mål. Utbyggnad av havsbaserad vindkraft i Östersjön har pekats ut som en avgörande lösning för Sveriges och Europas klimatarbete ([EU-kommissionen](#), [Baltic Sea Offshore Wind Joint Declaration Of Intent](#)). Om Sverige ska kunna nå energi- och klimatmålen, samt elektrifiera industri och transportsektor, behöver satsningarna på havsbaserad vindkraft växlas upp omgående.

En rad intressen samsas om havet; försvar, artskydd, fiske och elproduktion, för att nämna några. De många intressena gör processen för att etablera en havsbaserad vindkraftpark lång och komplex. Den offentliga planeringen för havsbaserad vindkraft i Sverige behöver utvecklas för att ta höjd för de ökade elbehov som Sverige står inför, för att klara klimatmålen och den tekniska utvecklingen av havsbaserad vindkraft.

I nuläget är stora delar av havet skyddade som Natura 2000-områden. Det är i grunden positivt att områden skyddas och utpekandet av områdena innebär inte något generellt stopp för pågående markanvändning eller utveckling av samhället ([Naturvårdsverket](#)). I enlighet med syftet med Natura 2000, att utveckling av samhället ska kunna samexistera med bevarande av specifika arter och livsmiljöer, behöver de bevarandemål som tas fram för ett Natura 2000-område beakta Sveriges målsättning om 100 procent förnybar elproduktion år 2040. Det är av största vikt att man undviker en situation där en bevarandeplan indirekt omöjliggör etablering av havsbaserad vindkraft, även om vindparken placeras utanför Natura 2000-området i fråga och oavsett hur liten påverkan parken har på området. En sådan begränsning vore förödande för utvecklingen av havsbaserad vindkraft, klimatarbetet och därmed i längden också för bevarandet av arter.

Specifika synpunkter

Tumlare och ljud

De ljudkällor som benämns ha en påverkan på tumlare (sida 8, punkt 4) är av olika karaktär, styrka och frekvens. Likaså är möjligheterna att använda skyddsåtgärder för att minska ljudspridning och/eller påverkan på tumlare inte densamma för dessa olika ljudkällor.

Potentiell påverkan från ljud på tumlare bör därför utvärderas och bedömas för respektive underkategori tillsammans med de skyddsåtgärder som står till buds. Att seismiska undersökningar skulle orsaka akuta skador på tumlare är en slutsats som inte baseras på dagens tillgängliga skyddsåtgärder. Exempelvis mjuk igångsättning är en brett tillämpad skyddsåtgärd, som innebär att ljudet från undersökningsinstrumentet långsamt skruvas upp för att tumlare självmant ska undvika området där de teoretiskt skulle utsättas för skadliga ljudnivåer. Undvikandereaktionen i sig blir därför inte skadlig. Denna skyddsåtgärd är bl.a. en central del av Danmarks riktlinjer för undersökningar till havs ([Energistyrelsen 2017](#)).

På motsvarande sätt bör påverkan från anläggning av en havsbaserad vindkraftpark på tumlare och fågel värderas med beaktande av de skyddsåtgärder som står till buds för att minska ljudspridning eller annan påverkan. Att anpassa anläggningsarbetet för havsbaserad vindkraft efter säsong och aktuella rumsliga förutsättningar genom exempelvis alternativa pålningsmetoder, anpassning av fundamenttyp och dämpande konstruktioner så som bubbelgardiner kan minska påverkan från undervattensbuller. Detta är metoder som tillämpas idag och som oftast är en förutsättning för verksamheten. Branschen jobbar ständigt för att ytterligare förbättra skyddsarbetet och minimera påverkan.

Vad gäller erfarenheter av påverkan på tumlare från fartygsljud har områdena kring Lilla Bält, Stora Bält samt Öresund, trots intensiv fartygstrafik, höga tätheter av tumlare (inklusive honor med kalvar). En studie på tumlare i Lilla Bält har visat att tumlare befinner sig i området men att de, för att hantera en högre ljudnivå, sänder ut högre ekolokaliseringsljud (anpassning) (Villadsgaard et al 2007, JEB). Karaktären på ljud ifrån fartygstrafik varierar likaså, vilket medför att generaliseringar kring påverkan från fartygstrafik på tumlare är tveksamma.

Förslaget till bevarandeplan refererar till Havs- och Vattenmyndighetens förslag om åtgärdsprogram för tumlare däribland riktlinjer för seismiska undersökningar nämns. Givet klimatfrågans, och därmed utbyggnaden av förnybar elproduktion, brådsökande natur är det av största vikt att inte handläggning av ansökningar för tillstånd till dessa verksamheter avstannar eller försenas i avvaktan på eventuella nya gränsvärden och vägledning. Frågan har hanterats i flertalet tillståndsprövningar och utarbetad praxis finns.

För att underlätta samexistens, är det viktigt att forska vidare kring positiva aspekter av vindkraftsetableringar som kan bidra till att tumlarpopulationerna likväl som andra arters populationer återhämtar sig. Det är exempelvis känt att vindkraftens fundament kan fungera som artificiella rev, som ger bättre möjlighet både till skydd och födosök för marint liv än den omkringliggande botten (Vindval 2012). Även risken för att fånga skyddsvärda arter som bifångst minskar också naturligt då tumlare blir skyddade i vindkraftparkerna.

Sedimentation (ref. s. 11 & 14)

Om sedimenteringen är "naturlig" eller inte bör inte vara den faktor som avgör om sedimentering får förekomma. Genom att det anges att sedimentering ska vara "naturlig utan mänsklig påverkan" finns en stor risk att detta vid en prövning kan tolkas som att ingen icke-naturlig sedimentering får förekomma alls inom området, inte heller från verksamhet utanför Natura 2000-området där en sedimentering (hur försumbar eller obetydlig den än är) sprids in till Natura 2000-området.

De flesta åtgärder som krävs för att anlägga en vindpark, exempelvis att anlägga kablar, ger upphov till sedimentering – d.v.s. sedimentspridning orsakad av mänsklig påverkan. Formuleringen i nuvarande utkast riskerar att omöjliggöra tillfälligt grumlande arbeten, oavsett omfattning, även om de inte medför någon påverkan på utpekade arter eller livsmiljöer. Fokus bör i stället vara på att sedimentering inte får förekomma om sedimenteringen (oavsett vad som ger upphov till den) inverkar på de utpekade arterna eller naturmiljöerna negativt. De avgörande bör också vara om sedimenteringen inverkar negativt på just gynnsam bevarandestatus för utpekade arter och naturtyper – en potentiell negativ inverkan på förekommande arter generellt bör inte utgöra en begränsande faktor i t.ex. prövningar om påverkan på Natura 2000-områden.

Samma resonemang kan även tillämpas på förslagets formuleringar kring påverkan på naturliga geologiska strukturer (s. 11,14) samt fysiska ingrepp. Fokus för bevarandeplanen bör vara på vad som har en *negativ* påverkan på de skyddade miljöerna.

Bilaga 6 - Artförteckning

I artförteckningen i bilaga 6 listas enligt rubriken såväl rödlistade arter som typiska arter. Eftersom typiska arter kommer att ha en särställning i eventuella kommande prövningar om Natura 2000-tillstånd (gynnsam bevarandestatus hos typiska arter är en förutsättning för att utpekade naturtyper ska anses ha gynnsam bevarandestatus) bör det i listan förtydligas vilka arter som är typiska arter och vilka som är rödlistade (eller båda). Det bör även förtydligas för vilken naturtyp som respektive art är typisk. När typiska arter nämns i den löpande texten i avsnitten om respektive utpekad naturtyp bör uppräkningslistan även där vara tydlig för att det klart ska framgå vilka arter som är typiska.

Tillståndsplikt i ekonomisk zon

På s. 3 anges att Natura-2000-tillstånd även krävs för verksamhet i Sveriges ekonomiska zon. Det bör dock framhållas att tillämpligheten av Natura 2000-bestämmelserna inte i alla sammanhang gäller fullt ut i den ekonomiska zonen. Av 7 kap.32 § miljöbalken följer att bestämmelserna om Natura 2000 tillämpas i Sveriges ekonomiska zon men att det i detta lagrum också hänvisas till bestämmelser om hänsyn till folkrättsliga grundsatser i 10 § lagen (1993:1140) om Sveriges ekonomiska zon. Detta innebär att tillämpning av Natura 2000-regelverket inte får medföra någon inskränkning av de rättigheter som följer av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser, såsom exempelvis rätten enligt havsrättskonvention att nedlägga undervattenskablar och rörledningar på en kuststats kontinentalsockel.

Daniel Badman
VD, Svensk Vindenergi

Hanna Magnusson
Ansvarig havsbaserad vindkraft, Svensk Vindenergi